

УДК: 328.184:061.1EU

Biblid 1451-3188, 21 (2022)

Год XXI, бр. 79, стр. 45–56

Изворни научни рад

Рад примљен 18. 8. 2022. године

Рад одобрен 28. 8. 2022. године

DOI: https://doi.org/10.18485/iire_ez.2022.21.79.3

ИНТЕРЕСНЕ ГРУПЕ И ЛОБИРАЊЕ У ИНСТИТУЦИЈАМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Слободан НЕШКОВИЋ¹

Анстракт: У раду се анализира концепт интересних лобистичких група, њихово појмовно одређење, начини деловања и односи са другим субјектима. Аутор указује на везе које постоје између интересних група унутар институција Европске уније (ЕУ) и Републике Србије, а које персонификују односе моћи. Деловање интересних група углавном зависи од њихове организованости, материјалних капацитета и циљева које те групе желе да остваре, односно од интереса и моћи лица за чије интересе лобирају и чије интересе заступају. Предности деловања интересних група произилазе из чињенице да се одређене делатности могу брже и ефикасније реализовати кроз њихово лобирање. Лобирање је организована и комплексна активност која је конципирана ради реализације интереса појединаца и држава. То је политичка и комуникацијска област која по правилу изазива бројне расправе и дебате. Лобирање у многим земљама још увек има негативне конотације, нарочито због скромног законодавства. Лобирање је, пре свега, изузетна вештина, а потом и савремена научна област. Интересне групе и професионалне лобистичке организације делују у државним институцијама држава чланица и држава кандидата за приступање ЕУ (укључујући и институције Републике Србије), у оквиру самих институција ЕУ, као и у оквиру институција других међународних организација. У раду се анализира начин

¹ Универзитет Привредна академија у Новом Саду, Факултет за европске правно-политичке студије, Универзитет „Свети Кирил и Методиј“ Велико Трново, Бугарска.
E-mail: slobneskovic@gmail.com

деловања интересних лобистичких група у главним телима ЕУ – Европској комисији, Европском парламенту и Савету.

Кључне речи: Лобирање, интересне групе, циљеви, деловање, законодавство, ЕУ, Србија.

1) УВОД

Деловање интересних лобистичких група припада домену најатрактивнијих и најконтроверзнијих делатности националних и међународних субјеката на глобалном и националном плану. Интересне лобистичке групе представљају важан чинилац ефикасног функционисања целокупног друштвено-политичког система држава, па и саме ЕУ. Проучавање интересних група значајно је с позиције сагледавања функционисања (или нефункционисања) политичких институција, дистрибуције моћи и вршења политичког утицаја. У актуелном академском дискурсу појам интересних група није етаблиран, односно нису научно формулисане термилошке разлике између формалних и неформалних група, покрета и организација. Интересне групе разликују се по више критеријума. Тако постоје формалне и неформалне интересне групе према ресурсима које поседују, врстама стратегија и тактика које имплементирају и ефектима које постижу. Лобирање представља један од видова комуникације у којем се настоји наметнути своје мишљење или бар утицати на мишљење других, за питања која су битна одређеној интересној групи. Поступак лобирања многи, не само мање информисани, везују за незаконите радње као што су мито и други облици корупције. Савремене методе и поступци лобирања подразумевају ангажовање посебно обучених, професионалних лица и организација. Лобирање се спроводи уз употребу значајних финансијских средстава, што је регулисано законима и другим нормативним актима држава. Овај феномен није заобишао ни Србију, и лобирање је присутно у Србији већ дужи временски период са различитим политичким и економским реперкусијама. Ваља још уочити да је лобирање у ЕУ постао легалан и легитиман начин за остваривање постављених циљева и интереса, при чему је Брисел стециште највећег броја лобиста у свету. Србија је на овом плану донела Закон 2018. године, у оквиру сета антикоруптивних прописа у борби против политичке корупције. У савременом друштву лобирање представља својеврсну уметност у реализацији пројектованих задатака, кроз различите технике заговарања које се користе најчешће у политици и законодавству. Интересне групе, синдикати, невладине организације, а последњих година можда и најчешће – мултинационалне компаније, користе лобистичке технике како би спровеле доношење неког решења или закона који одговара њиховим циљевима. У предметном раду феномен интересних група и лобирање разматра се као легална активност.

2) СПЕЦИФИЧНОСТИ ДЕЛОВАЊА ИНТЕРЕСНИХ ГРУПА У ЕУ

Након изласка Уједињеног Краљевства из ЕУ ову организацију чини 27 држава чланица, са 24 званична језика, 754 посланика у Парламенту, 24 генералне дирекције, те приближно 50.000 службеника и око 20.000 лобиста.² У оквиру ЕУ лобирање добија све више на значају због проширења надлежности европских институција и отворености европских званичника према интересним групама. Интересне лобистичке групе унутар ЕУ разврстане су на:

- Европска удружења (нпр. Удружење петрохемијских произвођача Европе);
- Национална удружења (нпр. Конфедерација британске индустрије);
- Појединачна предузећа;
- Консултантске лобистичке фирме;
- Јавне огране власти;
- *Ad hoc* коалиције по појединим питањима, и
- Стручне организације.

Интересне групе унутар ЕУ настоје да се изборе за остваривање својих идеја и интереса, без обзира да ли се ради о пословним или непословним интересима. Утицај интересних група углавном је условљен ресурсима са којима располажу, било да се ради о информацијама, економској моћи, статусу, утицају на примене регулативе и др. Моћне и велике организације по неком правилу увек располажу са најсвежијим информацијама, имају довољно чланова за приступ свим центрима утицаја. То не значи да само велике организације имају утицај, јер и мале организације које су добро организоване имају могућност да располажу утицајем. Међутим, колики је конкретно утицај појединих интересних и лобистичких група, тешко је егзактно утврдити. Интересне групе унутар ЕУ врше утицај на Комисију, Савет и Европски парламент.³

Европска комисија је институција која врши право иницијативе, односно представља прву адресу ако се неко питање поставља на дневни ред. Комисија додељује нацрт акта генералној дирекцији која даје одељењу задатак да га напише.⁴ У овој фази предлагања Комисија је владар игре, чланице су мало присутне и Парламент такође. Ово је врло добро познато

² Мара Ковачевић, Деловање организованог интереса у Европској унији: актери и процеси у игри на два нивоа, *Годишњак*, ФПН, Београд, 2010, стр. 330.

³ Ibid., стр. 332.

⁴ Slobodan Nešković, *Methods and Procedures of Lobbying in the Economic Development of Countries*, ЕМоNT 2016, SaTCIP, Vrnjačka Banja, 2017, p. 29.

интересним групама и лобистима, тако да се њихово деловање усмерава управо у овој фази. Међусекторско консултовање значајно је јер се дирекције не либе да интервенишу, а важне су и дискусије у кабинетима и састанак шефова кабинета једном недељно. Са повећањем интересних група, повећава се и број форума које одржава Комисија, на којима ове групе износе своје ставове. Неки оспоравају састанке Комисије са интересним групама, односно информације које добијају на тим састанцима морају бити строго проверене, јер интересне групе могу пласирањем погрешних информација довести до штетних последица.

Савет има моћ у институционалном систему ЕУ, односно чини фазу усвајања, најчешће са одлучивањем. На овом нивоу све је транспарентно и јавно доступно. На њега се виши посредан утицај преко националних влада. Земља која је председавајућа је од интереса, али на које ће владе да се утиче зависи од питања о којима се расправља. Националне компаније и национална удружења остварују утицај посредством националних група и канала за комуникацију.

Европски парламент се сматра најслабијом кариком у тријалозима. Парламент је најмање технички „поткован” у односу на Комисију и Савет. Он је природни савезник група које се залажу за заштиту животне средине, потрошачка и људска права. Порастом овлашћења Европског парламента повећавало се и његово учешће у одлучивању, а његова атрактивност је временом расла и код интересних група. Више посланика Парламента је јавно изјавило да се бар једном месечно састаје са представницима интересних група, а подаци кажу да има и годишњих пропусница које за лобисте издаје Парламент. Парламенту је од користи сваки вид ресурса које може употребити за изношење предлога Комисији, и то не само стручне информације, већ и потребе и ставови релевантних актера на европском и националном нивоу. То се све чини у сврху спречавања усвајања регулатива које би биле лоше прихваћене.⁵

3) ЛОБИРАЊЕ И ИНТЕРЕСНЕ ГРУПЕ

Термин лобирање води порекло од латинске речи *labium*, што значи „предворје”. У старом Риму обично се „предворје” повезивало са политичком расправом која се водила незванчно, иза кулиса „у предворју” Сената.⁶ У

⁵ Mancur Olson, *Logika kolektivnog delovanja*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2009, str. 21.

⁶ Лобирањем су се бавили још у античко доба, у време Цицерона и Демостена. На Персијском двору, па ни у хеленизму, лобирање није било непознато. За време Отоманског царства лобирање је било везано за мито. Нови век је донео право грађанства и право на одбрану сопствених политичких интереса. У Уједињеном

савременом условима термин се везује за енглеску реч *lobby*, која значи велику просторију отворену за јавност, посебно за сусрете парламентарца и других лица.⁷ У политичком контексту лобирање значи убеђивање или заступање интереса. То је чин законитог покушаја да се утиче на поступке, политике или одлуке владиних званичника, најчешће законодаваца или чланова регулаторних агенција. Лобирање обично укључује директан контакт лицем у лице, који обављају појединци, удружења и организоване групе, укључујући појединце у приватном сектору, корпорације, колеге законодавца или владиних званичника, или групе за заступање (интересне групе). Лобисти могу бити међу бирачким јединицама законодавца, што значи гласач или блок бирача унутар изборног округа; могу се бавити лобирањем као бизнисом. Професионални лобисти су људи чије пословање покушава да утиче на законе, прописе или друге владине одлуке, акције или политике у име групе или појединца који их ангажује. Појединци и непрофитне организације такође могу лобирати као чин волонтирања или као мали део свог нормалног посла. Владе често дефинишу и регулишу организовано групно лобирање које је постало утицајно. Из наведеног следи да је најзначајнији инструмент лобиста успостављање и одржавање личних односа са утицајним људима на политичкој сцени и у владајућој номенклатури, односно сарадња са групама које заступају сличне интересе. Теоретичар Манкур Олсон (*Mancur Olson*), анализира понашање појединаца у интересној групи и указује да је ирационално, нелогично да неко улаже своје ресурсе тежећи само јавном добру из чијег коришћења нико није искључен, ако они као појединци од тога немају користи. У том случају, они ће одбити да снесу трошкове или ће прибећи моделу “слободних јахача” (*free riders*), односно једни ће да се шверцују на рачун других. То је полазна основа теорије рационалног избора да деловање у групи одређује рачуница трошкова који се уложи и остварене користи.⁸

Америчка традиција лобирања, као најутицајнија у савременом добу, потиче из 19. века. Везује се за председника Гранта и његов обичај да не конзумира дуван у Белој кући, што је омогућавало лобистима да у току паузе

Краљевству и САД лобисти имају значајан утицај у сектору пољопривреде, банкарству и железници. У савременом добу у земљама западне демократије јача утицај на посланике. Период између два светска рата доноси појаву синдиката и покрета који постају нови партнери државе. На европском тлу јача лобистички покрет усмерен ка институцијама. Видети: Slobodan Nešković, op. cit., p. 32.

⁷ Правна енциклопедија објашњава да лобирање значи „организацију или друштвену скупину коју образују лица која нису чланови законодавног тела са циљем да утичу на рад законодаваца”. Видети: Besim Spahić, *Osnove lobiranja*, FPN, Sarajevo, 2006, str. 3.

⁸ Славиша Орловић, „Интересне групе”, *Политикологија*, Универзитет „Унион – Никола Тесла”, Београд 2017, стр. 17.

у холу оближњег хотела буду у контакту са председником. Покушаји лобирања углавном се одвијају кроз приватне разговоре са заступницима у јавним телима када се на њих врши утицај без присуства јавности. Лобирање је у Америци јасно регулисано законом на федералном нивоу. То су чланови о транспарентности лобија и регистрацији страних агената који лобисте представља као стране старешине. Сједињене Америчке Државе прихватиле су лобирање као нешто легално, што је тек касније прихваћено у земљама чланицама ЕУ.⁹ Према Данијелу Гегану (*Daniel Gegan*), лобирање је прошло кроз неколико фаза:

- Оснивање (1957–1970), названо лобирање спајања када се код шест земаља јавила идеја за повезивање Европе кроз три начела: заједничку пољопривредну политику, оснивање царинске уније и укидање унутрашњих царинских стопа;
- Период осеке (1970–1987), дипломатско лобирање, период мрачних година када се лобирање поверава дипломатама који су углавном били стационирани у Паризу одакле су остваривали контакт са Бриселом, Женеvom и Римом;
- Период јединственог тржишта (1988–2005), тј. стратешко лобирање везује се за развој развијене технике лобирања. Технике су и данас у оптицају, а утицај техничких аргумената очитован је кроз оснивање глобалне мреже када је Европски парламент постао најважнији елемент лобирања. То је резултирало појавом великог броја лобиста, што је изазвало промену система јер се изгубио кредибилитет;
- Период 30 европских нација (2006–до данас), трансверзално лобирање које треба да се усаврши како би се боље функционисало у складу са захтевима и могућностима елемената који га чине, а да би у будућности канали у Бриселу требали да буду окренути лобирању истомишљеника, а не противника.¹⁰

Лобисти, генерално, располажу различитим техникама и алатима како би остварили свој циљ и пренели поруку. Коју ће методу изабрати зависи од циљне групе којој се обраћају. Разликују се директни и индиректни алати лобирања. За успешну методу често је потребно познавање великог броја моћних и утицајних људи, као и баратање ексклузивним информацијама. Информације које мора познавати лобиста су најчешће о подацима који описују процедуру, организацију, учеснике, догађаје који се односе на сектор

⁹ У нашој земљи, све донедавно, ова се активност повезивала за нешто деструктивно и везано за корупцију. У новијем периоду лобирање стиче легитимитет и за остваривање његове делатности држава планира одговарајућа средства и регулише поступке како би се усагласила са међународним стандардима.

¹⁰ Danijel Gegan, *Evropsko lobiranje*, Zavod za udžbenike, Beograd, 2013, str. 17.

или предмет. За лобисту је битно да изабере потез којим ће напредовати, односно да избегне потез којим губи. У том смислу потребно је одредити тежину у одлучивању једних у односу на друге. Методе индиректног лобирања су чешћа појава и то су: усмена излагања на која има пресудан моменат први састанак на коме се мора бити јасан и свеобухватан. Мора се поседовати права информација и доказни материјал, и предвидети питања која ће бити постављена. Састанци од којих је опет најтежи први после кога је све једноставније, не постоји усмени поправни тако да лобиста мора бити потпуно припремљен; успех код саговорника оствариће ако се понаша као на пословном састанку који се одвија мирно и љубазно. Такође, приватној преписци се мора посветити посебна пажња без обзира што се ради о приватним писмима итд. Писмене и усмене методе користе се при позивању доносиоца јавних одлука и разматрању проблема уз више личности, посредника посланика, партнера удружења лобиста, комитета за подршку и других интересних група. У том смислу могуће је и оснивање фондација за инострану подршку које своје иницијативе преносе институцијама, те коришћење методе „тројанског коња” којом се интересне групе представљају на приличан начин сакривајући реалне мотиве свога наступа. У новијој пракси приметна је употреба тзв. *spina*, који представља посебну методу повољног представљања неког догађаја или чињенице за вас, и неповољног представљања за ваше политичке противнике. Особе које користе *spin* називају се *спин докторима*. Њихов настанак се везује за праксу САД у време кампање Била Клинтона (*Bill Clinton*) и Џорџа Буша (*George Bush*), док се на тлу Европе њихов настанак повезује са праксом присутном у Великој Британији у време владе Тонија Блера (*Tony Blair*). У Америци је лобирање дефинисано Законом о порезима, по коме се разликују две врсте лобирања: директно лобирање – које је непосредан утицај на законодавну власт, и лобирање из корена (*grassroots*) – које подразумева посредан утицај на законодавство кроз мобилизацију јавног мњења и охрабрење грађана да утичу на своје представнике у Конгресу да гласају за одређене законе.

Коначно, ваља уочити да лобирање подразумева и избегавање података који нису тачни и поуздани. Лобирање подразумева и непомињање општег интереса и принципа и неизношење превише аргумената и података о институцијама које се заступају. Најубедљивије лобирање одвија се кроз одмерену аргументацију без преувеличавања. Ако је реч о веродостојности, потребно је да у поступку лобирања буде изнето чињенично стање које одговара реалности. Лобирање не захтева да се да сви подаци одмах или уопште открију. Кроз лобистички поступак примењују се писмене и усмене форме комуникације које се међусобно допуњују. Коришћење лобистичких метода утврђује се истраживањем и коришћењем добијених информација. Генерално узевши, мете лобиста могу се посматрати као:

- *Шампиони* – који престављају неуморне браниоце интереса групе, лобирају своје колеге и служе као изасланици за одређене предмете. За њихово лобирање потребне су им информације;
- *Савезници* – као група законодаваца који дају подршку. Потребно им је мало више убеђивања да би се изборили за одређене предмете;
- *Заштитна ограда* – као законодавци који би потенцијално могли да подрже обе стране и представљају најчешће мете лобиста;
- *Доброћудни противници* – који су најчешће опозициони законодавци. Главни циљ је спречавање да буду активни, и
- *Тврдокорни противници* – који представљају вође интересних група које треба изоловати.¹¹

4) ЛОБИРАЊЕ У СРБИЈИ

Пратећи савремене трендове Република Србија је 2018. године донела Закон о лобирању, који је ступио на снагу средином 2019. године.¹² Непосредни циљ био је имплементација националних стратешких докумената у сфери антикорупцијских прописа, нарочито област – политичке корупције. Законом о лобирању предвиђено је да носиоци послова подносе Агенцији за борбу против корупције извештаје о спроведеним лобистичким активностима. У држави је поводом функционисања друштва лобиста 2009. године спроведено истраживање у широј јавности о самом лобирању. На овом истраживању дошло се до података да је корупција од асоцијација за лобирање на трећем месту после политике и убеђивања. Такође, верује се да су лобисти политичари иако су те две функције апсолутно неспојиве.¹³

На територији наше земље већ седам година ради Друштво лобиста Србије, које око себе окупља особе које се баве лобирањем или желе да закораче у воде лобиста. Ово друштво се бави побољшањем статуса лобиста у друштву које је још увек оптерећено схватањем да је лобистичка делатност неморална и неетична. Ружна слика о лобистима полако је почела да се поправља последњих година.

Друштво лобиста Србије има пет циљева:

- Спречавање корупције као незаконитог деловања у поступку доношења одлука;

¹¹ Danijel Gegan, Ibid., str. 105.

¹² „Закон о лобирању”, *Службени гласник Републике Србије* (87/18; 86/19).

¹³ Слободан Нешковић, *Дипломатска комунологија и реторика у савременој међународној констелацији*, ЦЕСНА Б, Београд, 2016, стр. 30.

- Усаглашавање домаћих прописа са европским законодавством;
- Размена мисли путем дискусија, предавања и публикација;
- Промовисање професије лобиста и,
- Развијање праксе високих стандарда, као и личног и професионалног понашања међу лобистима.

Што се тиче активности српских лобиста у свету та активност није занемарљива, посебно на плану политичког лобирања у САД.¹⁴ Почетак 21. века и промене у политици наше земље донеле су ангажовање фирми у Вашингтону, с циљем да се старају о заштити српских интереса у свету.¹⁵ Лобирање које се тренутно врши у Бриселу и Вашингтону, поред агенција које су ангажоване за тај посао, врше и наше дипломате.¹⁶ Велики пројекат лобирања извршен је када је UNESCO разматрао пријем Косова у своју организацију. Тада су се морале ангажовати значајне лобистичке групе како би убедили земље које су већ признале Косово као независну државу да такав потез није добар за заштиту светске културне баштине на Косову и Метохији. Лобирање се вршило на два фронта и резултирало је успехом Србије. Коначно, Србији је лобирање потребно за оптималније спољнополитичко позиционирање у свету. Са професионално и добро обученим лобистима Србија би имала могућност да оствари већи степен заштите својих интереса у светској политици и на међународном плану уопште.

¹⁴ У периоду Југославије, лобирање у САД вршиле су бивше дипломате и амбасадори који су боравили у Америци. Током деведесетих година прошлог века, српско руководство је сматрало да лобирање није потребно у пропагирању исправне српске политике. Због тог става дошло је до унутрашњег политичког раскола у српској политици, а САД су усмериле своју пажњу ка Словенији и Хрватској.

¹⁵ Професионално ангажовање лобиста у Србији почиње у моментима демократских промена 2000. године, када је за услуге лобирања ангажован бивши канадски премијер Брајан Малурни (*Brian Malurney*). Међутим, то лобирање није имало позитивних ефеката из разлога што тај лобиста није имао америчко држављанство, нити је представљао неког из америчке администрације ко би био лице од утицаја у Конгресу или Сенату. За време владе Бориса Тадића била је ангажована агенција Јувала Рабина (*Yuval Rabin*), који је имао везе међу утицајним јеврејским лобијем у Америци. Резултат овога може бити и одлука власника CNN телевизије да после сусрета са Тадићем, 2004. године, одлучи да промени слику о нашој земљи. Што се тиче правне стране ангажовања лобистичких кућа, са њима се закључују посебни уговори о лобирању. Уговори су код нас класификовани као тајни, међутим у САД ови уговори морају бити јавно регистровани са свим значајним подацима о предмету уговора.

¹⁶ Душко Димитријевић, Ненад Васић, „Лобирање у преговорима о приступању Европској унији”, *Европско законодавство*, 2016, vol. 13, бр. 56–57, стр. 9–20; Балша Кашћелан, Душан Крсмановић, *Економско и политичко лобирање*, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Што се тиче лобирања на унутрашњем плану, у оквиру јавних институција и корпорација, јавна је тајна да је лобирање најјаче у фармацеутској и дуванској индустрији и на тржишту уџбеника. Као посебно јак и често апострофиран помиње се и увознички лоби, али и лоби везан за трговину струјом и енергентима. Познаваоци прилика кажу да су све јачи лобисти и међу удружењима за заштиту животиња, ЛГБТ групама, као и еколошким удружењима. Сваки озбиљнији бизнисмен у Србији данас ангажује лобистичку кућу у којој хоће да развија посао или са којом тргује. Следи да „уколико се лобирање буде спроводило јавно и ако се предвиди једнака могућност приступа професионалних лобиста ка доносиоцима јавних одлука, то би могло имати за крајњу последицу и побољшање квалитета читавог законодавног процеса”.¹⁷

5) ИЗВОРИ

Димитријевић, Душко, Васић, Ненад, „Лобирање у преговорима о приступању Европској унији”, *Европско законодавство*, 2016, vol. 13, бр. 56–57, стр. 9–20.

Геган, Данијел, *Европско лобирање*, Завод за уџбенике, Београд, 2013.

Кашћелан, Балша, Крсмановић, Душан, *Економско и политичко лобирање*, Завод за уџбенике, Београд, 2012.

Ковачевић, Мара, „Деловање организованог интереса у ЕУ: актери и процеси у игри на два нивоа”, *Годишњак*, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, Београд, 2010.

Hague, Rod, Harop, Martin, *Uporedna vladavina i politika*, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Beogradu, Београд, 2014.

Nešković, Slobodan, *Business Communication and Information Security – Case Study*, Novi Sad: College of Technical Science, 2016.

Нешковић, Слободан, *Дипломатска комуникологија и реторика у савременој међународној констелацији*, ЦЕСНА Б, Београд, 2016.

Nešković, Slobodan, *Modern technologies in The Context of International Economic Warfare*, EMoNT 2014, SaTCIP, Vrnjačka Banja, 2017.

Nešković, Slobodan, *Methods and Procedures of Lobbying in the Economic Development of Countries*, EMoNT 2016, SaTCIP, Vrnjačka Banja, 2016.

Нешковић, Слободан, *Институционално позиционирање ЕУ, Европско законодавство*, 2022, бр. 77–78.

¹⁷ Ирена Петерлин, „Значај лобирања у Европској унији”, *Анали Правног факултета у Београду*, 2006, стр. 247; Слободан Нешковић, *Институционално позиционирање ЕУ, Европско законодавство*, 2022, бр. 77–78.

Olson, Mancur, *Logika kolektivnog delovanja*, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu, 2009.

Орловић, Славиша, „Интересне групе”, *Политикологија*, Универзитет “Унион – Никола Тесла”, Београд, 2017.

Петерлин, Ирена, „Значај лобирања у ЕУ”, *Анали правног факултета у Београду*, 2006.

Spahić, Besim, *Osnove lobiranja*, Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2006.

6) ЗНАЧАЈ ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

У Србији делују интересне групе које перманентно раде на остваривању пројектованих циљева. Есенцијалну улогу имају лобистичке групе кроз које се испољава моћ појединаца и група из сфере бизниса и политике. Објективни индикатори указују да моћни појединци и групе најбоље и најлакше реализују своје интересе преко политичких партија на власти. Регулаторне агенције, при томе, функционишу путем концепција моћних актера, уз прикривену власт конкретних приватних претензија. Овде се мора уважавати утицај традиције и политичке културе која доминира у Србији, што се идентификује већинским очекивањима да држава обезбеђује ресурсе у одређеним сферама, уместо личног организовања, удруживања и предузетничког деловања. Државне установе у Србији требало би да поседују инструменте за омогућавање равнотеже моћи између супротстављених интересних група. Иако је у поступак лобирања укључен већи број интересних група и појединаца, почев од припадника дипломатског кора, до представника међународних корпорација, транснационалних компанија и страних инвеститора, лобирање не може бити ефективно ако нема значајну политичку подршку. То уосталом показује лобирање у оквиру институција ЕУ, где се утицај интересних група подудара са политичким процесима националних заједница. Легализацијом лобирања у Србији, коначно су дефинисани приоритети у области спречавања различитих облика политичке корупције. Бројне аномалије, које су се испољиле у његовој примени, говоре у прилог хитном усклађивању домаћег законодавства са европским и међународним правним стандардима. За Србију би било од превасходне важности даља професионализација ове делатности, и уобличавање чврстог правног оквира који би омогућио заштиту виталних националних интереса и остварење демократски уређеног друштва.

INTEREST GROUPS AND LOBBYING IN THE INSTITUTIONS OF THE EUROPEAN UNION

Summary: The paper analyzes the concept of interest lobbying groups, their conceptual definition, ways of acting and relations with other entities. The author points to the connections that exist between interest groups within the institutions of the European Union (EU) and the Republic of Serbia, which personify power relations. The action of interest groups mainly depends on their organization, material capacities and goals that these groups want to achieve, that is, on the interests and power of the persons whose interests they lobby for and whose interests they represent. The advantages of interest groups' activities stem from the fact that certain activities can be implemented faster and more efficiently through their lobbying. Lobbying is an organized and complex activity designed to realize the interests of individuals and states. It is a political and communication area that, as a rule, causes numerous discussions and debates. Lobbying still has negative connotations in many countries, especially due to modest legislation. Lobbying is first of all an exceptional skill, and then a modern scientific field. Interest groups and professional lobbying organizations operate in the state institutions of member states and candidate states for EU accession (including the institutions of the Republic of Serbia), within the EU institutions themselves, as well as within the institutions of other international organizations. The paper analyzes the way interest lobby groups operate in the main bodies of the EU - the European Commission, the European Parliament and the Council.

Keywords: Lobbying, interest groups, goals, action, legislation, EU, Serbia.